

UNIVERSUL LITERAR

<p>ABONAMENTUL LEI 2,60 ANUAL Abonamentele se fac numai pe un an.</p>	<p>COLABORATORII ACESTUI NUMĂR Mestugean, I. Foti, M. Săndulescu, Victor Anestin, Al. Cazban, G. Voevidea, Albert, etc.</p>	<p>ANUNCIURI Linia pe pagina 7 și 8 — BANI 20 —</p>
--	--	--

ARTA
 SUPRA
 SAPUN

UNIVERSITATEA CLUJ
 CLUJ

SUBTEI

— Roman de Alphonse Karr —

— URMARE —

La puțină depărtare de oraș, nu departe de casa lui Stephen, dar pe țărnișă opus, era o casă de țară a unei cucuone Rechteren; era o casă bogată, a cărei înfățișare îți dădea ideea de îndestulare și de viață îmbelșugată. Apartamentele erau numeroase, bine închise, bine mobilate, cu mobile vechi și fine, cu paturi frumoase, fără lustru și fără lux nenorocit, care înlocuiește astăzi plăpămile și paturile de puf.

Casa asta, de obicei, atât de potoțită, atât de deseartă și de tăcută, era încă la 11 ceasuri din noapte în țrada unei neliniști: lumânările care ardeau în fața în diferite apartamente se stingeau una câte una; servitorii după ce dereticaser puțin prin salcaue, se urcau în etajul de sus ca să-și reînnoiească cele trei ore de somn pe care le perduseră. De afară se vedeau lămpile, pe care le duceau din etaj în etaj. Apoi curând, cea dintâi lumină dispărură.

La celălalt capăt al parcului se ridică un mic pavilion în mijlocul unor castani a cărui desfrunziș se ridica până la ferestre și odihna privirea pe vârurile lor deopotrivă de multe, pe valurile unui frunziș care se legăna. Îndărătul castanilor era rău și de celălalt țărnișă al râului, plopii, care înconjurau casa lui Stephen.

De după plopi se înalța luna roșie înconjurată de nori; un parfum dulce și ușor se înălța de la pământ. Fusese o căldură stranie toată ziua, plantele își ridicau frunzișul lor îngreunat, iarba era semănătură de licurici strălucitori, asemenea unor flori de foc.

La ora asta din noapte parcul era unul dintre locurile acelea, în care în visurile voioase ale tinereții, înghizi fericirea pe care o visezi numai pentru tine însuși.

Nu mai un tânăr se plimba prin albele întunecoase și se îndrepta încet către pavilion. Era eroul acestei sărbători care cuprinsese casa d-nei Rechteren.

Dincol acesta, balul la care invitase vecinii fusese prilejuit de semnarea contractului lui Ludwig cu Ortansa.

Ortansa era o nepoată a d-nei Rechteren, o nepoată pe care o ținea drept fiica ei, și asupra căreia își pusese toată dragostea ei. D-na Rechteren avea 34 ani, văduvă de un an renunțase să se mai recăsătorească, pentru ea să-și lase averea Ortanșei. A doua zi trebuia să se facă nunta; Ludwig obișnuit cu veșterile lungi din oraș, nimeri de bal și de frumusețea naivă a logodnicei lui, nu putuse să rămână în odaia lui și veni să-și petreacă noaptea în tărnișă din fotoliurile mari, care înalțau pavilionul.

Dar înălțea, răcoarea nopții, transportase sufletul său într-un fel de meditație contemplativă, din care fu trezit în chip displăcut, când mătușa Ortanșei, care deosemeni nu putea să doarmă, veni să întărească pe acela pe care îl numea ginerele său nepotul ei.

Totuși, după prima lovitură care sechiori imaginația lui Ludwig pe pământ, el simți o deosebită plăcere să audă vorbind despre Ortansa, povestindu-i amănuntele anilor ei dintâi, arătându-i gusturile, laudându-i calitățile, să spună ce culori îi place, ce flori preferă și d-na Rechteren nu mai sfârșea vorbind de senința ei nepoată.

— Ortansa, zicea ea, are părul atât de fin, atât de îngrijit, de un blond așa de plăcut; ochii îi sunt de un albastru curat, sprincenele-i arăta puțin mai negre ca părul, îi adăugă privirile; ținuta ei e atât de modestă și așa de neprefăcută... D-na Rechteren își pusese într-

tata viața și mândria în nepoata ei, în cât vorbind de Ortansa, uitase cu totul, că ea însăși poseda o mare parte din calitățile pe care le enumăra.

— Ludwig, zicea ea, fă-o fericită, e o fată bună și frumoasă; o să îți răsplătească fericirea ei prin tot ceea ce-ți va da; ea are o idee nespuse de înaltă și de nobilă despre îndatoririle ei de soție și de mamă; ea e cu totul incredințată că Dumnezeu o privește și-ți cunoaște gândurile ea și faptele; ea a răspuns din belșug îngrijirilor și mângâierilor mele, scamână atât de puțin cu celelalte femei; dacă ai ști cu ce mândrie o priveam ieri în mijlocul tuturor femeilor din împrejurimi cele mai stimate, și cele mai de nimic, între cănușele, inocența și curătenia ei îi înconjură fruntea de-o aurică cerăsoasă.

— Dar, zise Ludwig, ești foarte severă cu vecinele d-tale, scumpă mătușică, căci puțină cochetărie nu e un prea mare rău.

— Cochetăria celorlalte femei nu e o crimă în ochii noștri decât atunci când stingherește pe a noastră; dar eu mă desinteresez astăzi într-atât de viață în cât pot fi lesne îngăduitoare; totuși... fără ca să intru în prea mari amănunte... copila mea ar muri de rușine și eu de durere, dacă vre-odată s-ar asemui cu cea mai respectată dintre ele.

— Dar bine, dragă mătușică, femeile acelea care privesc totdeauna în jos, a căror rochie cafenie, le acopre până la gât, acest guler alb, pe care s-ar părea că cu părere de rău și-l arată, femeile astea atât de modeste, așa de înțelepte chiar...

— Atât de modeste... Atât de înțelepte... uite cum sunt bărbații, nedrepti și cu binele ca și cu răul, contestându-ne calitățile noastre cele mai adevărate, înducându-se de totuși și căzând cu capul în jos în prinosurile cele mai de rând. Cât sunt de fericită că orbirea și nedreptatea aceasta nu mă mai turbură de loc! Ascultă dar povestea acestei femei atât de modeste, așa de înțelepte... cu ochii totdeauna plecați.

A se citi urmarea în „Universul Literar“ ce va apărea Duminică viitoare.

Sacul cu glume

La un fotograf, o doamnă mai în vârstă și care vrea să-și facă portretul, nu înemerește să-și ia o poză cu lumea cu toată atenția ce-și dă.

Artistul fotograf, vrând să o ajute, îi zice:

— Mă rog zâmbesc, zâmbesc puțin, doamnă. Caută să pui pe față d-tale o expresiune de mulțumire, senină, blândă. E o jertfă de două minute numai. După asta poți să-ți reiești fizionomia d-tale Brească...

Tot la fotograf.

O cucuone foarte înzornată, soția unui măcelar îmbogățit, sosește pe când artistul era ocupat cu un soldat care poza.

Isprăvind, o poartă pe noua soțită să ia loc înaintea aparatului.

— Fă bine, doamnă și schimbă mașina ceru pretentioasă doamnă.

— Pentru ce?

— Mă mai întreb! exclamă clienta. Da știți că ești nostim. Vrei, adică, să mă scoți pe mine tot cu mașina aia cu care scoțezi p'un soldățoi?

La tribunal.

— Cum, zice președintele, erai de față când acuzatul bătea pe soacra d-tale și n'ai sărit?..

— Ba da, îi tale martorul vorbea președintelui tocmai voiam să fac ce zici d-ta, dar n'am îndrăznit, pentru că mi se părea o mișcăciune prea tare să bată doi inși pe femeie.

— O cucuone mălucioasă ceartă pe bărbatul ei, tăgăduind-și toate meritele ce ar fi putut să aibă. După un șir lung de invective, sfârșește zicându-i:

— Te-ai proclamat filantrop. Ia spune-mi ce bunătate ai făcut până-cuma pentru oameni!

Bărbatul, care asculta umilit, ridică de astă dată fruntea și răspunde:

— Da, am făcut o mare bunătate, te-ășigur. Am scăpat p'un om care sta pe marginea unei prăpastii.

— Care era, rogu-te?

— Acela care te-ar fi luat pe tine de nevastă, dacă nu mă jertfeam eu în locul ei.

Doctorul Lugăcescu are obicei de se îmbrăta în toate zilele. Intorcându-se într-o seară acasă, se împiedică și cade peste un om de zăpadă pe care-l ridicaseră copiii în mijlocul curții. Beat-beat, dar conștiința profesiei lui o totdeauna deșteartă în el. Afându-se cu urechia dreaptă rezimată de pieptul mormanului care reprezenta pe un om, medicul zise:

— Aide, dragă, respiră, respiră mai bine să-ți auz „suflet“!

Un cetățean american intră la Legațiune și cere să vorbească cu ministrul.

— Nu e aici, răspunde secretarul. Dar ce ai de vorbit, poți să-mi spui și mie.

— Nu, vreau să vorbesc numai cu d. ministru. Îi voi aștepta.

După o oră de așteptare, vizitatorul întrebă iar:

— Mă rog, nu s'o fi întors d. ministru? Sânteț șăur?

— Foarte sigur. Când s'o întorcesc, vine cu trăsura și-ți vei vedea de la fereastra asta intrând în curte.

După altă oră de așteptare, solicitatorul întrebă iar:

— Mai are să zăbovească mult d. ministru?

Secretarul, foarte amabil, îi răspunde:

— Ieri a plecat la Caba. E așteptam să se întoarcă peste o lună și jumătate.

Între doi băieți din școala primară.

— Toate răurile, explică unul, curg în mare.

— Mereu, mereu! se miră cel care ascultă. Dar atunci, cum se face că nu se revărsă marea?

Erodutul de zece ani îi răspunde:

— Prost ești măi Ghită! Nu știu tu că marea e plină de bureți! Ei, tute, bureții ăia sorb apa și astfel mare cum să se reverse.

La împărțirea premiilor într-un institut de educație.

Rectorul ține un discurs în latinesc, foarte aplaudat căci toți vor să-și dea aerul că-l înțeleg.

Se ridică un profesor și începe să vorbească și el în românește.

— Acum o să ne plictisim rău, se poartă un asistent.

O nevastă plicticoasă are obicei, în momente de expansiune, să-i zică „stea“ bărbatului ei.

— Ce bine ar fi, dacă ai fi o stea

— îi răspunde el cu un suspin.

— Pentru ce?

— Nu știu tu că steaua cea mai apropiată de noi este departe de 12 milioane de kilometri?

Profesorul de fizică explică elevilor:

„Oxygenul e un gaz indispensabil vieții animale. Fără de el, aerul n'ar fi respirabil. A fost descoperit, abia acum un secol, de chimistul Lavoisier“.

— Dar, atunci, înainte ca domnul pe care-l ziseși să fi descoperit oxygenul, cum făceau oamenii ca să respire?

Casă de Sănătate

SPECIALA PENTRU
BOALE DE FEMEII

— SUB DIRECȚIA —

Doctorului I. KIRIAC

Chirurg primar; șef al serv. de gynecologie
al spitalelor Eforiei

SECȚIE SEPARATĂ pentru BĂRBAȚI

(hemoroide, hernii, tumori, calcule
vesicale, stricturi uretrale, etc.)

Strada Sf. Iovana 8, în dosul Teatrului Național

— TELEFON 2/96 —

Ocaziune rară!

3 PERECHE GHETE MODERNE
DE PIELE

In loc de
Lei 36.—
numai
Lei 18.—

15.00 perechi ghete cu sireturi, conform
moderului de mai sus, din piele bună și
talpă solidă, care erau destinate p. Balcani,
mi-au rămas din cauza războiului, în depozit.
Trebuina să desfac repede acest stoc,
vând câte 3 perechi de ghete cu Lei 18.—
numai. Se găsește în toate măcinile p.
domni și doamne. Mai puțin ca 3 perechi
nu se lițerează. Dacă trimiteți banii prin
mandat, primiți ghetele franco. Așteptați
cutura-samburs. În acest caz se plătește
separat de transport.
„Perfekta“, Wien VII, Neua
se 137/118.

Secretele Spiritismului

Carte interesantă, instrucțivă, ilustrată. Costă 20 bani
trimisi în marea poștală în
tr'un plic la:
Bucal de Studii Psihice la Băclad.

Ecoarile săptămânei

D. Octavian Goga a avut un strălucit succes cu piesa d-sale, „Domnul Notar” care se reprezintă pe scena Teatrului Național.

Domnul Notar pune pe scenă suferințele îndurate de românii din Ardeal, mai ales în timpul alegerilor parlamentare. El n-ău dreptul de a-și exprima liber voința, ci trebuie să-și plece capul înaintea stăpânirii, rotându, fără de voie, pe candidatul guvernului.

Domnul Notar înfățișează momentul eric când un neam întreg scârbit de presiunile ce le îndură, își ridică somer capul și se pregătește la rezistență, fără a ține socoteală de nimic, deoarece „odată mare omul”.

Administrația maghiară se serveste în scopurile sale de un român, Traian Vălean, notarul satului. Acesta, om vanitos, perfid și imoral, și-a uitat și de neam și de credință și de aspirații naționale și a devenit o uncută supusă în mâinile jugurilor. Fără a-și face nici un scrupul, el asuprește pe țărani, îi jupoaie de drepturile lor și-i terorizează.

Și pe cât de instrăinat e notarul, pe atât de bun român e bătrânul fruntaș Nicuț Borza, sacruul notariului. Borza e de mult în conflict cu ginerele său din cauza apucăturilor acestuia perverse. Și când Văleanu poartă pe Borza la el acasă și cere sprijinul pentru candidatul guvernului, bătrânul refuză categoric făcând, în același timp imputări grave ginerețului său.

Totuși, alegerile dau un rezultat favorabil guvernului grație, bineînțeles, concursului jandarmilor. Mai mulți țărani din Lunca, comună unde se desfășoară acțiunea, cad morți strănunși de baionetele jandarmilor.

Dar nici notarul nu rămâne nepedepsit. Bătrânul Borza intrând în casa lui spre a regala chestia direrului și fiecei sale, află că toată azerca sa a fost delapidată de notar. Atunci bătrânul e cuprins de o furie nebună și când notarul comite și sacrilegiul de a distruge icoana din perete a Sfântului Nicuț, se repede la el și-l sugrumă.

D. Octavian Goga, în piesa d-sale a pus față în față două caractere: Bătrânul Borza, care reprezintă sufletul unui neam întreg, neclintit în aspirațiile și drepturile sale și notarul Vălean care e coada de topor. Toporul n-ăr putea face nici un cavagiu la pădure, dacă n-ăr a-rea coada făvilită din lemnul furnizat din aceiaș pădure!

Domnul Notar reprezintă deci o scenă din viața reală, bine prinsă și bine redată. Și de aceea, piesa d-lui Goga a fost primită nu numai cu simpatie, ci și cu entuziasm.

Ar fi de dorit ca dramaturgii noștri în loc să scormonească slăvi de suflet complicate și de multe ori imposibile, să studieze viața reală și să o transporte pe scenă. Atunci, de sigur, n-ăm avea să deplângem căderea altor piese, atât de născuți-morți.

La succesul piesei d-lui Octavian Goga a contribuit mult și interpretarea care a fost la înălțime.

D. Ion Petrescu, care e un mare artist, în înțelesul atezărat al curantului, a avut în bătrânul Borza o creațiune demnă de admirat. D-sa nu mai era actorul care imitează; era însuși bătrânul Ardelean, statornic în ideile sale, în cinstea sa și în iubirea neamului său.

D. Brezeanu n-ă ramos mai pe jos în rolul prietarului Mitruf. Valoroșul artist a pus o naturală desăvârșită în rolul său și a fost superb în momentul când a depus toiagul prietăriei, spre a lua pe acel al prietăriei, căci Mitruf, bun în fundul sufletului său de român, a simțit în

cele din urmă, că nu e bine să te pui în calea consăngenilor tăi și să-ți atragi ura și blestemele lor.

Notarul a fost d. Bullinski și a făcut tot posibilul spre a înfățișa căd de bine pe brutalul personaj; d-na Ana Luca, deși nouă pe scenă, a fost surprinzător de bine în rolul unei

femei timide, nenorocită în căsnicie. Încheiând aceste rânduri nu putem aduce decât laude și celebrați interpreti ai piesei d-lui Goga și mai ales d-lor Z. Bărsan, C. Dufulescu, G. Ciprian, Mihalescu, precum și d-nelor M. Ciurulescu și Sonia.

Mestugeau.

Mihail Eminescu

de I. FOTI

Mancit de idei filozofice bolnave, nepotrivate cu secolul și societatea noastră, de o sensibilitate extremă care luă proporțiunile unui delir în contact cu imaginația lui vajnică, — chinuit de gândul ruinei sale morale și fizice, Eminescu a căutat adăpost în câmpurile elizee ale artei. Acolo era în largul lui, făurindu-și — ea un mag care încearcă, în laboratoriul său, să descopere misterele Universului și să dea deslegare problemelor existenței — lumea lui minunată, în care cavalerii la braț cu iubita își jurau credință veșnică, în lumea eroilor legendari ai neamului, frumoasa lume care ne-a dat putință sufletelor noastre, printr'o

Na răbnaș ca mai toți poeții și scriitorii noștri la primul lui voluș. A fost condus de un gând sublim spre sfere mai înalte; concepțiunile sale vagi la început, forma sa obscură și neconturată, a devenit la urmă lapidară și eternă.

La cerut sufletului său, i-a strigat: Excelsior!

Pentru el arta n-ă fost un mijloc de parvenire; n-ă fost un mijloc de existență, premiergătoarea unei situații, arta era aleasa sufletului său, tot ce avem în noi mai nobil, tot ce ne apropie mai mult de ceea esență divină, din care, credem, că ne tragem eu toții.

Ori că am profesa materialismul — explicarea înăntuirii cauzale a

nobilă, degradantă și înăltătoare, extremități din care a eșit prăbușirea minții sale zbuciumate.

„Inzestrat eu o închipuire uriașe, el a pus doi soți și trei luni în albastra adâncine a cerului și diuștr'un șir de munți a zidit demonicul său palat.

Colonade, stânci sure, streșine, un codru antic ce vine în nori. Scări înalte coborâu priatru coaste prăbușite, printre bucăți de pădure ponorâte, în fundul râpelor până într'o vale întinsă, tăiată de un fluviu măret, care părea că-și poartă însulele ca pe niște corăbii acoperite de dumbrave. Oglindele luci ale valurilor răsfrâng în adânc icoanele stelelor în cât uitându-te în el, pari a te uita în cer”. 2)

Acesta e cadrul poeziilor, psihologia personajilor sale e a lui; eroii săi sunt fantastici, eterici; n-ău voință, sunt umbre admirabile și frumoase, procelate pe cadrulul cerului albastru, pe oglinda lucie a lacului, dincolo de umbra răcoritoare a „străvechiului codru”, sub streșina unui tei „ce-și plouă frunzele peste cei doi îndrăgostiți”. Peste tot, în versurile sale, găsim numai doi: el și ea. El frumos și ea frumoasă. În natură nu sunt decât ei; ei și natura. Din această concentrare asupra lui însuși, din această armonizare a totulul cel înconjoară ca să scogă la iveală nenorocirea sa fericirea lui, poetul a prins taină de ale firii, a căutat și a scoteit în gândul său imaginele cele mai clare și cele mai sugestive. Dacă le lipsește psihologia, ne răscumpără însă printr'un cadru înimitabil de pasteluri dupe natură, printr'o evocare de icoane strălucite, cum rar se găseș în istoria literaturilor.

„Luna pe cer trece-asa sfântă și
stărdă
Ochiu lui mari caudă n' frunza cor
jură
Stelele nasc umeri pe bolta senină,
Pieptul de dor, frunza de gânduri
[1-1 pînă”. 3)

Ce pătronzător și puternic, melancolic și desteptător de sentimente indefinite e pastelul de mai jos:

„Peste vârfuri trece luna
Codru-și bate frunza lin,
Dintre ramuri de arin
Melancolie codrul sună.

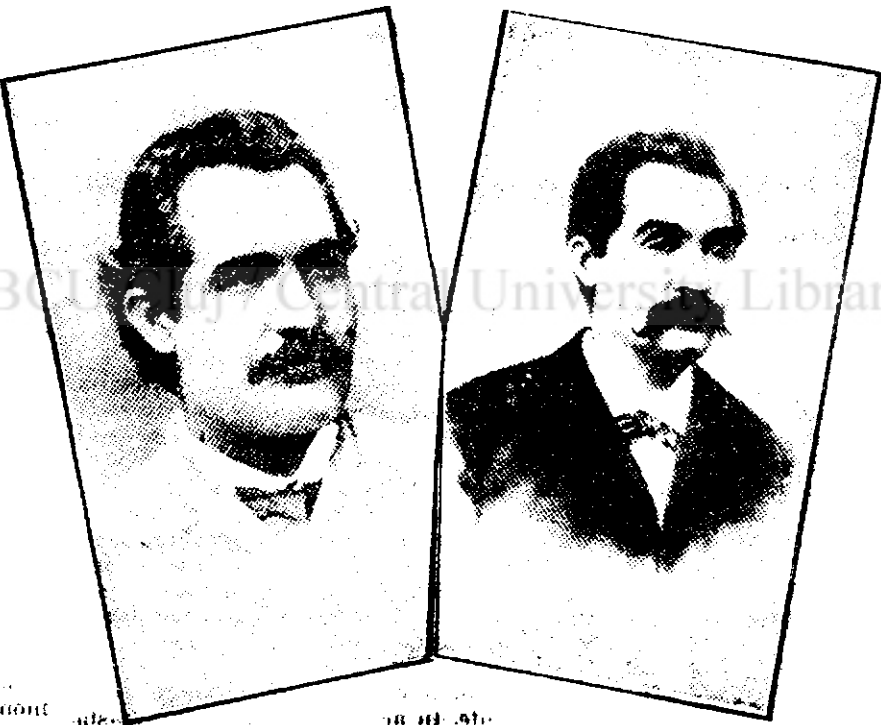
Mai departe, mai departe,
Mai înec, tot mai înec,
Sufletu-mi nemădușă
Indulcină cu dor de moarte”. 4)

Toate poeziile lui erotice sunt pline de asemenea frumuseți. Nimic nu fa întrecut în descrierea naturii și în exactitatea imaginilor adesevate concepțiunii sale. Această armonie dintre fond și formă constituț marea valoare a lui Eminescu pentru literatura noastră.

Sentimentele de ură și de răzvrătire sunt trecătoare; eufetarea lui e un amalgam de budizim și gantizim. Dar nici în poeziile de eufetare, nici în poeziile lui sociale nu va fi trăinicia operei lui; cu toate că a tratat eu mult talent și atari subiecte. Acolo e confuz, forma nesigură și imaginile slabe. Numai părțile lirice din aceste poeme sunt la înălțimea celorlalte poezii.

El a fost un poet liric, cel mai mare la noi, și un poet epic. Gând din urmă Fa tratat rar, dar eu un succes fericit.

Și în lirică, Eminescu n-ă depășit limitele, ce și le-a impus spiritului său: s-ă închis în fantezia sa. Tot ce făcea: o poemă, o nuzelă, un roman, nu putea să scape de puterea coplesitoare a fanteziei sale care-l transporta, care-l ferecea, dar în acelaș timp care-l depărta de un studiu mai profund asupra inimii o-

evocare splendidă a trecutului, să bată de aceleși sentimente terei și nobile ca inimile lui Mircea cel Bătrân și Ștefan cel Mare.

Materializarea completă a vieții noastre, forța aceasta uriașă a hamului, care absoarbe toate energiile, toate inteligențele ca într'o prăpastie fără fund, puternica mână de fier care îngrămădește averi și iluzii, care d-ștruge gloriu și situații, a îndepărtat spiritul său înrât de visării înalte, din domeniul realist al existenței.

Pentru Eminescu viața n-ă fost un șir de concesii ce le facem an eu an, zi eu zi, ceas eu ceas, clipă eu clipă societății. N-ă fost din rândul acelor artiști, azi visători și creatori de artă mare, iar mâine vânzători de idei și petecitori de literatură; azi apostoli și mari reformatori ai neamului, iar mâine demagogi de băleiu și eroi ai galeriei; azi ducând viața beemului pribeg în vecerea fufiri-pării idealului, iar mâine ducând sumptuoasa existență a parveniturii care prin lașelăciune, prin ruina și împăștierea individualității sale, prin compromisuri materiale și de conștiință se menține — ca spuina de-asupra mării — peste valurile agitate ale lumii care trece.

A fost intransigent și înreductibil eu el însuși. N-ă cedat nimic nici propriei lui persoane, nici lumii, de aceea a rămas mare în ochii noștri. Din naufragiul vieții sale trușești a salvat pe artist.

fenomenelor naturii și a sufletului — orică am crede în spiritualism — explicarea misterele universului și a tainelor sufletesti printr'o inteligență superioară care ne domina, — în intimitatea noastră, în cele mai adânci cute ale simțirii și ale gândirii, păștrăm speranța, păștrăm credința că suten născuți și menii pentru ceva mai mare decât suntem, că acest lucru numai face morala posibilă și existența tolerabilă.

Dar să ne reîntoarcem la viața și la visurile poetului nostru.

„Ce vizuină!... Și aici, aici petrecea el vara și iarna. Iarna de gerul cel amarie trozeua grinda în odă, crășcău lemnele și petrele, vântul intra prin gardurile și ramurile ninse — ar fi veit sa doarmă, să vi-seze, dar gerul îi îngheta pleoapele și-i împăințea ochii...”

„Și'n asemenea momente, în lungile și friganosele nopți de iarna, cum era redus pătă la culmea mizeriei devenea trist?”

Așa era elementul său.
„O lume întreagă de închipuiri te umplea creerii, care mai de care mai bizare și mai eu nepotînță. El hăgă de seamă, că gândurile lui adese se transformau în șiruri ritmice, în vorbe rimate și atunci numai rezista de a le scrie pe hârtie...”

Abi se descrie pe sine. Iși poetizează existența lui proprie de artist năpăstuit; existență nenorocită și

1) Sărmanul Dionis.

2) Sărmanul Dionis.
3) Sara pe deal.
4) Peste vârfuri.

SCRIITORII NOSTRI

menesii. Plutește înNeal, în vagul basmelor și a cabalistice: de aici, calitățile și defectele sale.

Grație acestei fantezii a reușit să redea într-o concepțiune vastă, în imagini străfulgerătoare, trecutul nostru. Cât va trăi neamul românesc va recita ca un imn de neîntrecută însuflețire și bărbăție lupta de la Rovine și întâlnirea lui Balazid și Mircea.

În închipuirea lui istoria noastră luase proporțiuni legendare. Nu mai era spiritul critic al istoricului spiritul, care îl conducea la zeificarea voievozilor, ci spiritul creator al artistului. Dintr'un sanguinar ca Tepeș-Vodă face un eroi din povestii Stefan cel Mare și Alexandru cel Bun sunt Agamemnonii și Neatorii Neamului.

Spiritul critic e disolvant, numai mințile creatoare nu făurir eponeea peoparilor. Artiștii transmit prin veacuri simțirile și idealul unui popor; prin el intrăm în istoria sufletăscă și culturală a omenirii—singura durabilă și eternă. Din acest punct de vedere Eminescu este cel mai mare poet național al nostru.

Colțul strămoșilor și al trecutului a început la noi de la el, poezia lui mai mult de cât scrierile lui politice au răscolit curentul naționalist, căci poezii mari sunt conservatorii tradiției și profetii neamurilor. Prin el ne-am apropiat mai mult de sufletul poporului nostru de cât prin toate colecțiile de poezii populare.

Aceasta e misiunea cea mare a artei: idealizarea, reprezentarea prototipului, intensitatea frumosului, a voinței și a gândirii. Realitatea refăcută sau așa cum o vedem este reflexul unei oglinde — nu ne emoționează. Dimpotrivă idealul, mulțumind și mângâind ochiul nostru, ne înalță și ne înobilează sufletul, ne delectează și ne limpezește mîntea de fantomele realității.

Mărginindu-se și orizontul inspirației, fiind în el veșnica luptă dintre concepțiunea sa asupra lumii și a vieții și concepțiunile curente, Eminescu, prin asta, și-a restrâns producția artistică.

Seria foarte puțin, corija mereu ce scria și nu era nici odată mulțumit de realizarea în versuri a sentimentelor sale. Era cuprins de o melancolie incurabilă; totul din natură îi se părea a fi o anomalie; îl teroriza năluca obsedantă că, în viață, totul e bazat pe o minciună, pe o serie de concesii reciproc, pe compromisiuni repugnante. Așa concepute mersul lumii din prima lui tinerețe; așa a și rămas cât a trăit. Dar conflictul acesta dintre realitate și iluzie — propriu visătorilor a luat la el un caracter tragic. S'a lăsat târât prin firea lui bolnavă, prin lipsa lui de voință, prin durerea lui imaginară, prin fantasmagoria persecuției care-l urmărea, prin resignarea de învins ce o găsim în ultimele sale producții.

Nu izbucnește la el, ca la marii poeți din alte țări, flacăra energiei, nu tănușește sentimentul impunător al învingătorului în imnuri de glorie a victoriei. — Și-a luat rolul de învins al soartei. De aici o scădere a opere sale.

În mijlocul perspectivei splendide ce ne deschid descrierile sale, parcă nu-și are loc durerea lui, parcă simțim ceva forțat în tot ce spune, ceva supărător și obsesiv. Adevărul e că nu putem să admirăm și să fim curioși sufleteste de cât de învingători. Filozofia resignării, a iubirii și a milei își are explicația profund omenescă în viața noastră, dar e o lege mai tare ce plutește deasupra tuturor concepțiilor și a sentimentelor noastre: dorința de a trăi și manifestarea prin voință a acestei dorințe. Poeții epici rămân cei mai mari și cei mai admirați, pentru că au revărsat în versurile lor energia, puterea de expansiune a indivizilor dintr-o societate anumită. În ochii urmașilor noștri, în cumpăna judecării lor drepte, va cântări mult această lipsă de energie, această re-

D. OCTAVIAN GOGA

Autorul piesei Domnul Notar, reprezentat cu mare succes la Teatrul Național din Capitală.

semnare continuă, această lipsă de reliefare, de realizm, de psihologie din opera eminentului poet.

Not ne închipuim că n'a cunoscut bine viața și oamenii, și a fost dominat de o idee vătămătoare ființei lui proprii și a artei: zădărnicia și nimicnicia totul. De aceea, după părerea noastră, Eminescu dac'ar fi încercat genul dramatic sau romanul, n'ar fi reușit, căci s'ar fi descris numai pe el, pe când literatura e o psihologie socială trăindă. Descriindu-se pe sine, ne-ar fi desvăluit un suflet nobil, simțiri generoase, suferințele unui om superior și ruit datat, în mijlocul unei lumi, nechemate încă la praznicul culturii adevărate.

Ne-ar fi descris iubita...

„Mândră 'n toate cele
Cum e icoana între sfinți
Și luna între stele.”

Nici un poet nu și-a închipuit aleasa inimii lui mai frumoasă și mai curată; i-a adresat cuvintele cele mai dulci, a comparat-o cu „floarea de cires”, a plimbat-o printre salcâmi în floare, a transportat-o sub teii desfrunziți, în codri bătuți de lună, pe la izvoare ce murmură fermecate de vraja unui duh bun; ca o zână din povestii, luând-o de braț, se rătăcea cu ea prin cele mai atrăgătoare și mai dragi situri, îndrăgostit, nebuni unul de altul, mână în mână, gură în gură, în cea mai deplină și mai ideală fericire.

Așa își închipuiesc viața toți tinerii; el e poetul adolescenței și al primei iunii, e poetul sufletelor curate, cari bat la poarta vieții, a sufletelor neîntinate încă de valurile spunegânde și noroioase ale existenței. El e ingerul de pază al fecioarelor visătoare și a zeilor protector al boemilor năpăstuiți. Totuși simțetele lui te farmecă, gesturile cavalerilor te transportă: e viața redată așa cum trebuie să fie, așa cum o visăm cu toții, în anumite clipe de uitare de sine și de înălțare sufletăscă. Atunci n'avem nevoie de psihologie, dacă a fost nedrept cu o generație care a făcut cât a putut, nu ne pasă de doctrina lui filozofică care e discutabilă, atunci admirăm numai pe artist. Omul dispăre dindărătul acestuia. Nu ne pasă că e falsă con-

cepțiunea lui asupra vieții, că fericirea e o năluca pentru toți, că în străduințele condamnabile, în aparență, există un fond de esență superioară, care le face suzabile: afirmarea individului și continuarea existenței. Toți luptăm ca să învingem — indiferent de mijloace —; lupta e grea pentru toți, victoria nesigură, dar speranțele de izbândă finală imense. Tocmai în această sfortare continuă, în această bătălie ce nu cruță pe nimeni stă rostul existenței la majoritatea dintre oameni; prin această străduință veșnică se oțelese energiile și se afirmă individualitățile. Mișcarea și lupta, e viață; lipsa de voință, capitularea, e lașitate, e ruină și dezagregare; iar universul e energie în acțiune și noi o manifestare a acestei energii infinite. În această prefacere, în această evoluțiune perpetuă a lucrurilor, în această nemărginită izbucnire a unei forțe nevăzute ce rezidă în noi și peste tot, în confunșarea totulului cu infimul și a rolului individual în tot stă morala, mângăerea și rostul existenței noastre...

Dar în cercul restrâmt al manifestării sale artistice, în erotica, în poeziile sale de cugetare, în epica sa, fantezia lui Eminescu a străbătut regiuni de o frumusețe nebănuită până la el. A căutat tot ce-i mai simbolic și mai expresiv în limbă ca să exprime mistuitorul și obsedantul său dor de a iubi, gândul său de a nu mai fi, de a fi mai bun, mai nobil. Nimeni la noi n'a studiat cu mai multă sarguință literatura populară, cronicarii și scriitorii noștri.

În închipuirea sa înfierbântată, cuvintele au primit o culoare neobișnuită, au devenit simboale pentru exprimarea unei situații și a unei stări sufletesti. S'a muncit și s'a oprit să îmbrace visurile sale în haina cea mai frumoasă și cea mai strălucitoare. Și-a frământat stilul l'a confunșionat l'a însuflețit, l'a înobilat, l'a ridicat la înălțimea concepțiilor sale. În acest sens l'a ajutat puterea de muncă a omului și spiritul creator, îndrăgit de frumusețea al artistului. A inventat, cel dintâi, armonia ritmului, colca:ca cuvinte-

lor, diversitatea și farmecul rimei neprevăzute, reliefarca totulului conceput, gradația simțurilor și a imaginilor dintr'o poezie printr'o culminație finală — și unitatea acestor cerinți în vederea provocării și transpunerii unei anumite stări sufletesti...

Definindu-l, am spune, că e cel mai artist visător și poet al nostru, sufletul cel mai nobil din câte a dat până acuma neamul românesc.

Noaptea, când e ploaie

Noaptea când e ploaie—sufletele noastre
Dornice de soare și de zări albastre, —
Cum se strâng de teama neînduratei ploii,
Păsările 'n cuiburi,—sufletele noastre
Dornice de soare și de zări albastre,
Noaptea, când e ploaie, se închid în noi...

Ploaia, ploaia cade... streșinile plâng...
— Ce fac o're 'n cuibul lor unde se strâng
Păsările care au fugit de ploaie?
E, acolo, 'n cuiburi calde, ca'n or'i ce casă,
Dornă acolo 'n cuiburi, ploaia grea le lasă
Cum se scurge 'n streșini tristă și greoaie?

Noaptea, când e ploaie, mă gândesc la mine;
Și-a așa departe zările senine!...
Nu știu după cine inima mea plânge:
Suflet-mi, năduțu, tot mai mult se strânge
— 'nă! 'n cuibul ăsta, neîndestulăter,
Cine poate spune viața ce se știe —
Căți culturi vor plânge, cu aripi plecate
De neîzbândirea vre-unui zbor al lor?
M. Săulescu

000

Convorbiri științifice

DIN CE E FORMATA MATERIA

Încetul cu încetul, omul se apropie de adevăr. Se poate ca adevărul absolut să fie foarte îndepărtat și se mai poate ca această lungă călătorie pe care omenirea o face în timp și în spațiu, să se sfârșească, să se intrerupă brusc, sau pe încetul, fără să cunoaștem adevărul. E ceva puternic care ne îndeamnă să cercetăm înainte, e ceva care ne împinge mai departe, ceva care nu e în strânsă legătură cu ameliorarea traiului nostru, ceva pentru cari trăiesc mii și mii de cercetători, cari nu au alt scop în viață decât goana după adevăr. Folositorul și frumosul au desigur însemnătatea lor și cei mai mulți dintre oameni lor li se închină. Acestor zei li se ridică cele mai mândre palate, li se aduc cele mai scumpe sacrificii.

Adevărul are mai puțin credincioși, deoarece mulți dau crezare încă, poveștii că adevărul e urât, monstruos. E însă de demnitatea omului să cunoască tot ceea ce-l înconjoară, e un singur scop nobil al vieții: cunoașterea naturii.

Ce e materia s'a întrebat omul de când s'a ivit pe lume. S'a inventat religii, poezie filozofice, dar de rostul firei, de alcătuirea lucrurilor nu și-au putut da seama oamenii decât târziu, ba nici azi nu știu ei totul, ci dor întrezăresc la orizontul cunoștințelor, priveliști noui, minunate, ce se văd prin ceața încă densă a neștiinței.

S'a ajuns însă la un rezultat de o mare însemnătate. Omul a reușit să lege între ele noțiuni ce înainte păreau desperechiate: materie, lumină, căldură, electricitate, etc.

Pentru prima oară, în timpul nostru s'a putut schița o vastă sinteză a naturii.

S'a găsit astfel, că lumina, căldura și electricitatea nu se datoresc decât uneia și aceleiași cauze: vibrațiilor eterului, cu toate că eterul era la început o simplă ipoteză, inventată de fizicieni pentru a explica modul cum se propagă lumina și gravitațiunea în spațiu. Aceiași medii servește azi să explice propagarea căldurii și a electricității. Eterul vibrează în anumite împrejurări, produce unde ce se propagă în toate direcțiunile. Vibrațiunile, tremurăturile acestui mediu, se transmit cu viteza de 300.000 kilometri pe fiecare secundă.

VEDERI DE LA LOCURILE SFINTE

Undele ce străbat eterul pot să fie mici de tot, a zecea mic parte dintr-un milimetru (ca undele luminoase), pot să fie imense, de sute de kilometri, ca undele hertziane. Unele impresionează ochiul omului, altele nu. Omul vede culorile dintre roșu și violet, dar nu vede ce e dincolo de roșu și ce e dincolo de violet și totuși a găsit mijlocul să studieze și acele manifestări ale vibrațiilor eterului. Dovada cea mai bună e că le și utilizează pentru trebuințe practice.

Nu de aceste manifestări ne interesăm însă acum, ci însuși de izvorul de energie care le produce, căci lumina, căldura și electricitatea nu sunt decât energii, cu totul neexplicabile până mai demăi.

Un filozof găsi, nu din experiență, căci nu putea să facă aceasta, ci numai cogitând, că dacă împărți mereu o bucată oarecare de materie, ai ajunge la un moment să dai peste niște particule ce nu s'ar mai putea împărți: aceste particule filozoful Democrit le-a numit *atom*. Numele a rămas până în zilele noastre și e cunoscut tuturor.

O moleculă ar fi o reunire de mai mulți atomi și ele ar da naștere corpurilor numite simple, ce sunt în număr de vreo 80 în prezent, iar acestea la rândul lor, combinându-se în diferite chipuri, ar da naștere la diferite corpuri, materiei.

Materia era deci destul de complicată, când iată că noile descoperiri ne dovedesc, că lumea atomilor e și mai complicată. Un atom e o cetate închisă, în care însă au loc iuțeli nebune, iuțeli neînchipuite. Atomul e compus la rândul lui din cea ce l'a început se numea „corpusecul” și căreia acum i se zice *electron*, care în fond nu e decât *electricitate*. Sâmburele unui atom, centrul lui, ar fi format din celace numeam înainte *electricitate pozitivă*, iar în jurul acestui centru, se învârtesc denumărați *electroni*, particule de *electricitate negativă* și cu iuțeli ce aproape ajung iuțea lumina de 300.000 kilometri pe secundă. Și aceasta se petrece în fiecare atom, în atomii unei bucăți de stâncă, în atomii ce formează creierul unui cogitator. Ar fi să te întreb, dacă viața și gândirea nu sunt oare și ele fenomene electrice!

Atomii nu se desfac însă, nu se dezagreghează? Ba da, dar numai în anumite cazuri și un asemenea caz s'a descoperit, e cazul radiului. Radiul e cel al cărui atomi se desfac încetul cu încetul, electricitatea luându-și șorul cu iuțea ei fenomenală, iuțea ce o face să pătrundă prin corpurile cele mai dense, printr'un picțoi de pildă.

Și iată cum ajung la rezultate nevisate. Materia, vesnica materie, o vezi stingându-se, dispărând aproape, iar în locul ei rămân dor energii, toate înrudite între ele, toate izvorând din dezagregarea materiei.

Dar vom mai vorbi și altă dată despre aceste chestiuni.

Victor Anestin.

O TRAGEDIE CEREASCĂ

POVEȘTE ASTRONOMICĂ

DE

VICTOR ANESTIN

Un volan cu copertă în trei culori, pețuți 1 lei. Pentru provincie se va adăuga 30 bani. Cererile se vor adresa d-ului Traian Dumitrescu, casierul ziarului „Universul”, str. Brezoianu 11.

GRADINA GETHEMANI

Care din doi...

de Al. Cazaban

Îr dreptul palatului, un cunoscut mă opri de odată din mers:

— Ei, ce zici?! Te-a, așteptat la una ca asta? Auzi curaj pe Hanibal!

— Îl privii nedumerit. Nedumerirea mea îl uimi:

— Cum, nu știi? N'ai aflat nimic?

— Nmiic... Da, ce să aflu?

— Cum, nu știi nimic de scandalul dela „Centrala”?

— S'a întâmplat un scandal?

— Desigur!... Se poate să nu știi? De ce mai trăești, nene, pe pământ! Și doar-l cunoști pe amândoi! Ți-s prietenii doar... Și eu care credeam să aflu adevărul de la tine!

— Care adevăr... Mai întâi spune-mi ce s'a întâmplat?

— S'a bătut Hanibal cu Petrică... Iordăchescu?

— Da, cu Petrică Iordăchescu s'a bătut... L'a palmuit.

— Pe Hanibal?

— Nu... Hanibal l'a palmuit...

— Auzi?! Și cum, Iordăchescu s'a lăsat așa?

— Nu! L'a apucat de gât... i-a rupt gulerul... L'a însăngărat puțin la gîgă... S'ar fi bătut răi de tot, — ca orbeții, — de nu s'area Sighireanu să-i despartă.

— Și când s'a întâmplat asta? îl întreai cam încurcat de neștiința mea.

— Chiar adineauri... Nu sunt două ceasuri...

— Cum s'a'n luat așa?

— Ia din nimic... Stăteau la aceiași masă și discuta... Vorbeau de alegeri... de balotaj. Păreau liniștiți amândoi... Numai, deodată, se scoală Hanibal și-l lovește... Așa spune Sighireanu.

— Da, mă rog, cine a fost provocatorul?

— Eu cred că Iordăchescu... Sighireanu spune că Hanibal... Dumnezeu Ți știe... Treaba lor! Eu fug de lucruri d'astea... Dacă vrei să aflu a-

devărul, dute la cafenea și-l întreabă pe Sighireanu... Eu, nu mă amestec de loc! — sfârși cunoscutul meu și se scutură așa plictisit de toate astea, ca și când eu l'ași fi oprit în drum, ca să-i vorbesc de scandalul dela „Centrala”.

— Abia mă despart de el, și la câțiva pași, mă pomenesc cu inginerul Păcureanu de la „Industria”.

— Ai aflat?

— Am aflat... Da, te rog, nu știi cine a provocat scandalul?

— Nu știu cine a provocat scandalul... Știi atât că Iordăchescu l'a palmuit pe Hanibal!

— Va să zică Iordăchescu pe...

— Așa mi-a spus Sighireanu... Așa am cumpărat-o, așa o vând... Eu n'am nimic nici cu unul, nici cu altul...

Am intrat la „Centrala”. Sighireanu, care de obicei sta părăsit la masa lui, cu nasul în jurnale, era acum înconjurat de o mulțime de prietenii și de ai lui Hanibal și de ai lui Iordăchescu.

Deși eram curios să aflu cum se petrecuseră lucrurile, totuși am căutat să ocolesc masa unde sta Sighireanu. Da, cum m'a'n văzut prietenii, m'a'n chemat la ei îndată, cu gesturi de nerăbdare:

— Păcat că mai fost mai de vreme! Ai fi avut ce privi!

— Știu... Am aflat, acu, când veneam... Va să zică s'a'n bătut, nu glumă.

— Noroc că i-a despartit Sighireanu... Astfel își spargea capul, — mă lămuri, un domn cărunț pe care îl cunoșteam, din vedere, ca pe un serios stălp de cafenea.

Trăgând și eu un scaun la masa lor, îl întreai pe Sighireanu:

— Cine a încasat, încalte, palmele?

— Nu știu... Asta, nu știu... Eu, când am sărit să-i despart, i-am și găsit înșfăcați! — mi răspunse scurt

și aruncă o privire șireată, de înțelegere, celor din jurul mesei.

M'am simțit oarecum stingherit, neînțelegând, de loc, de ce Sighireanu mi-o tăiasc scurt, și de ce la întrebarea mea, nu s'a găsit nimeni să-mi răspundă. Parcă ași fi vrut să aflu un secret care era numai al lor.

La plecare însă, când mă apropieam de ușă, mă pomenesc cu Sighireanu după mine. Trăgându-mă aproape, îmi vorbi aproape în șoapte:

— Ții, numai de cât să știi cine a mâncat palme!

Ridicai din umeri:

— De ce numai decât? Te-am întrebat numai așa, în treacăt... ca ori care... La urma-urmelor, ce mă privește?... Mi-e tot una...

— Cura, tot una? Știam că, în totdeauna, ai fost prieten cu Hanibal.

— Ei da... sunt și acul.

— Atunci bucură-te! El l'a palmuit pe Iordăchescu.

— Parcă, ai spus la altii dîmpotrivă?

Sighireanu zâmbi:

— Ei da... De ce să stric inima vrăjmașilor lui Hanibal?!

Îl bătui pe umăr.

— Bravo! ești diplomat... dar, trebuie să le spu: „De ce să stric inima vrăjmașilor lui Iordăchescu?” Acu spune: ce pot să cred?

— Ce vrei răspunse Sighireanu și-mi întoarse spatele, răsând.

Când m'am întâlnit, pe stradă, cu Iordăchescu, era încă agitat.

O sgârictură de unghie îi brăzda nasul, începând de sub ochiul stîng și se tungea până aproape de nară. Îmi strânse mâna apăsut și cu o ușoară tremurare în glas, se desvinovăți parcă:

— Ce să-i fac? Știi că Ți-e prieten! Dacă m'a scos din sărite! Tu știi... că sunt blajin, da când m'ajeneste cineva, văd roșu... Nu m'am putut abține să nu-l plesnesc!

— Bine — i-am tras luarea minții.

— da auzi ce spune Sighireanu? Sighireanu spune că Hanibal a tras palmele...

— Și l'ai crezut? — se grăbi Iordăchescu — să nu-l crezi! Ce securtură! Nici n'o să-i mai vorbesc...

Seara, la teatru, m'am întâlnit cu Hanibal... Era foarte plictisit și nici n'a voit să meargă la „bufet”. Când am vrut să-l întreb de întâmplarea dela „Centrala”, se scutură:

— Și tu, mă plictisești!... Asterea lucruri desgustătoare... Parcă văd că mă întreb de ce l'am palmuit pe nenorocitul ce l'a de...

— Va să zică... tu l'ai palmuit?!

— Da cine? El!

— Așa spuneau unii, că au aflat de la Sighireanu... Iordăchescu te-ar fi...

— Sighireanu a spus!... Ești sigur? mă întreabă Hanibal întunecându-se la față.

— Sunt sigur, întreabă și pe altii... Hanibal nu se desvinovăți de loc. Își strânse buzele și se depărta de mine fără să-mi spuie un cuvânt.

În „antracul” următor, căutându-l din ochi, nu l'am mai găsit în stal. Se vede că plecase.

A doua zi, când am eșit în oraș, un prieten mă opri:

— Ai auzit de scandalul de la

— Am auzit... Hanibal a palmuit pe Iordăchescu...

— Asta-i treabă veche...

— Cum veche?

— Vezi că nu știi? Astnoapte la unu, Hanibal l'a palmuit pe Sighireanu, la „Majestic”.

— Pe Sighireanu? De ce?

— Nu știu!

— Bravo! — mă gândii. — Acum sunt sigur că la „Centrala”, tot Hanibal a fost culpabil...

Figuri dispărute

† CONST. GRIGORIU
Intemeietorul și fostul director al
Companiei Litice române

Epigrame

Unui soț
„E foarte curioasă soața mea”
Ne spui, de-această mândru, și nu
mînți —
Numai păcat că-i prea pioasă ea
Sarbând pe săptămîndă... șapte sfinți.

Unei amice
Îți privesc arar' portretul
Ce te nchipue, iubită,
Dar te văz — care-i secretul? —
Totuși vesnic... zăgrăvită.

Unui cântăreț
Cîntînd de te-auzea Flegias 1)
Eu unul, dragă, sunt convins
Că templul lui Apol-Lorios
Te trei ori ar fi fost... aprins.

Epitaful unui «chilipirgiu»
Numai profitul în viață l'ai avut;
Iar azi ești prof' aici, în groapa ta:
Deci tu chiar și murind ai profitat
Căci din nimic ai acenit... ceva.

Trăniți
G. Voeviden

EX-LIBRIS

Un oftat în umbră de Vasile D. Chiru Nuvele și schițe. Dacă ași fi judecat după titlu nu ar mai fi trebuit să citesc cartea și nu-mi pare rău, că nu m'am luat după titlul cel banal și fără rost, deoarece am găsit multe schițe care dovedesc că autorul lor are talent. Am priceput în umbră și titlu. E firea d-lui Chiru de vină. D-sa a venit pe semne pe lume numai cu nervi și s'a înspăimîntat de cele ce a văzut și vede încă. De aceea cea ce poți să-i imputi este un exces de sentimentalism, rezultat al milei de care e cuprins față de attea nedreptăți omenesii. Aceiași notă o veți găsi în toate schițele sale. D-sa e dintre acei întârziți, cari tot mai cred în iubirile curate și vesnice, în prietenia cea fără cusur, în nevinovăția adolescenților. Se imbată de privilegiile naturii, pe cari le descrie după starea sufletească a omului ce le contemplă. „O privire, un surâs, o clătănare a capului”, înseamnă pentru d. Chiru întreaga viață și în doi ochi iubiti se oglindește întregul univers.

E un mod anumit de a judeca oamenii și firea, dar aduce prea multe deziluzii. D. Chiru vede lumea ca un hamal. D-sa are însă darul de a se exprima **ceia ce nu e puțin**, știe să prinză **anumite stări** sufletești și dacă pe ici și colo se strecoară nai-

vități, ele fac parte din modul de a înțelege lumea, cum am spus mai sus. Promite mult d. Chiru și nuvelele sale pot fi citite cu plăcere.

Poeme în proză de Charles Baudelaire, traduse de Al. T. Stamatiade. Ca să-ți placă Baudelaire trebuie să fii obosit de tot ce s'a scris, de toate șiretlicurile artei. Baudelaire îți dă iluzia că el pricepe totul, că el e consolatorul și de aceea vei auzi pe admiratorii lui proslăvindu-l, iar pe cei ale căror suflete nu au putut să vibreze cu al lui, insultându-l. Baudelaire e tipul artistului desăvârșit și deci traducerea poemelor lui pierd mult din farmecul lor. D. Stamatiade, are pe semne înțelegerea poetului francez, deoarece traducerea sa se apropie mult de original.

Expresiile sunt bine alese și simți în apropiere supărarea lui Baudelaire că nu a fost masacrat după cum i s'a întâmplat ades. N'are motiv să mai se supere pe prostia filistinilor.

În preajma Artei de G. T. N. Varone. Intenții admirabile a avut autorul, dar de ce nu i-am spune adevărul. Scrierea d-sale e obositoare. Inchipuitivă o curta imensă și în mijloc o comoră. Un hoț știe locul comorilor. Vrea să se apropie, dar gardurile sunt înalte. Nu poate să sară. Face hoțul ochul îngredirii. De aci vede ceva, dincolo privește printr-o spărtură, dincolo a reștit dor ca să-l ridice până peste zid. Și de comoră nu se poate apropia. Căru scuze pentru vulgaritatea mea comparație, dar e plastică. D. Varone a voit să ne apropie cât mai mult de o pricepere a înțelegerii eterne: ce e arta, care e scopul ei, etc., dar nu ne-a dat decât un fel de enciclopedie artistică, greoaie, pe care nici să o răstăiești nu poți. Nu e metoda aleasă. Victor Hugo zice..., Schopenhauer zice..., Titu Maiorescu spune..., Mihail Dragomirescu scrie..., Taine zice... Și cititorul simte cum îi se face părul mătură pe măsură ce aceste nume proprii amenință să se numere cu mii. Dacă atâți oameni luminați ca Victor Hugo, M. Dragomirescu, Schopenhauer, Lovinescu, Kant, Al. Vlahuță, Hegel, etc., pe cari autorul îi înșiră crezând că vecinătatea nu e deloc supărătoare pentru unii, nu au ajuns să se înțeleagă în sercapul lor, apoi ar fi foarte greu un simplu om să-și împacă. Artistul adevărat cântă frumos fără să știe de ce. Privighetoarea nu cunoaște nici pe Hegel, nici pe d. M. Dragomirescu. Cel mai mare serviciu pe care d. Varone putea să-l facă Artei era să nu scrie în preajma artei și nu era un mare serviciu.

Cum vorbim și cum ar trebui să vorbim românește. Ardelenism și alte isme. Axente Banciu. O carte folositoare și fratilor de dincolo, și nouă celor din regat. Știi eu toți că Transilvănenii scriu multe cuvinte, cari se desosebesc de ale noastre. Limba bucureștenilor nu o fi cea mai curată, la orice caz se vorbește mai corect românește în cercurile intelectuale din București de cât alturea. D. Banciu corectează multe expresii cari se resimt de influența maghiară și germană. Pentru noi ar trebui să se scrie o carte cu privire la înlăturarea franțuzismelor. Scrierea d-lui Banciu merită să fie citită cu atenție, e opera unui bun patriot.

Realitatea în natură de E. Pelan. Tiparul e foarte răbdător și cu toate acestea literile acestei scrieri s'a răstăieșit toate de rușine că s'a văzut împreunate și date la iveală într'un mod atât de scandalos. Autorul în prefață spune „concentrez ideea... exclud orice „desvoltare”, „punctuațiune”, „ortografie”, „noțiuni”, vor da ascultare”.

Toate semnele citației sunt în ori-

ginal. Și d. Pelan ne vorbește în 3—4 rânduri pe fiecare față despre: „abateri sexuale”, „bestia umană”, „frivol”, etc.

Un exemplu :

OCHII
ca organe — interioase ce-s
singure în exterior
Sunt și un fel de „Manometru”
marcând „presiuni” din „interior”

Nu știu dacă d. corector îi va respecta punctuația, ortografia și alcătuirea rândurilor, știu însă că cititorii lui vor da dreptate dacă le voi spune că în fața acestui geniu, mă simt dezarmat eu totuși.

Albert

Viața artistică și literară

În editura revistei „Viața Românească” va apare volumul „Statui” cu mult așteptatele sonete ale poetului ieșean Mihail Codreanu.

Sonetele acestea, prin cizelarea lor fină și înălțarea artistică cu care sunt făcute, vor fi un eveniment în seceta literară de azi.

O interesantă critică asupra facturii futuriste-simboliste din poeziile d-lui Ion Minulescu a apărut în ultimul număr al revistei „Viața Românească”.

Sunt constatări foarte adevărate cu care rămân după citirea volumului „De vorbă cu mine însuși”, o recentă expansiune a delicatului poet.

„Garofale roșii” este titlul unui volum de versuri pe care d-na Claudia Millian îl va da în curând literaturii noastre.

D-na Ana Conta Kerndach a ținut, Duminică trecută, o interesantă conferință asupra marelui eugerător care a fost Vasile Conta.

Pictorul Teodoroseu-Sion va deschide, — zilele acestea, expoziția sa în str. Franklin. Expune 72 peisagii cu vederi admirabile din noua țară, unde a făcut campania ca omier.

Orchestra ministerului instrucțiunii, — de sub conducerea d-lui D. Dinicu, mai dă încă patru concerte simfonice cu prețuri populare la Ateneu.

D. Georges Lacour-Gayet a ținut, Luni seară, la Ateneu o interesantă conferință: „Napoleon și Iosefine”.

Foarte multă lume a asistat la inaugurarea ciclului de conferințe ale „Căminului” francez.

Duminică trecută s'a pus bazele societății „Amicitia franco-română”. Foarte mulți intelectuali și-au trimis adeziunile lor. Lista membrilor se va cunoaște în curând.

D. Jean Aicard, academișianul francez, venit în țară spre a ține o conferință, — din ciclul „Foyerului”, va asista la o apropiată ședință a Academiei Române.

În urma intervenției d-lui I. Al. Brătescu-Voinești, directorul general al Teatrelor, I. P. S. S. Mitropolitul Primat Konon a admis ca spectacolele să urmeze și în postul Paștelor, afară de Miercuri și Vineri, cu condițiunea ca subiectele să fie morale sau religioase.

Zilele trecute a încetat din viață Const. Grigoriu, intemeietorul Companiei de opere care se află astăzi sub conducerea d-lui V. Maximilian, care, în semn de doliu, a suspendat reprezentațiile pentru o zi.

Scriitorul francez André Lichtenberger va ține Sâmbătă, 8 Martie a. e., o conferință la „Cercul Anale-

lor” din Capitală vorbind despre: „La jeune fille d'aujourd'hui”.

Martii seara a fost la Ateneu concertul baritonului G. Pădureanu cu concursul tenorului N. Tassian.

Zilele trecute s'a ținut, în Capitală, cel dintâi congres al muzicanților instrumentalisti din țară.

Astăzi al patrulea concert simfonic al orchestrei ministerului instrucțiunii cu concursul distinsei pianiste d-na Cella Delavrancea.

Se va cânta din Shumann, Mozart, Borodine și Beethoven.

Miercuri seara, d. Georges Lacour Gayet a ținut la Ateneu a doua conferință, vorbind despre: „Mama lui Napoleon”.

Poetul Octavian Goga va fi sărbătorit mâine seară printr'un banchet la care vor putea lua parte și doamnele. Inscriserile se primesc la d. G. Bogdan-Duică, directorul liceului „Mihail Viteazul”.

Societatea „Amicitia franco-română” și „Sindicatul ziaristilor” au sărbătorit Miercuri seara, printr'un banchet, pe eminentii oaspeți francezi, redactorii la „Le Temps”.

La acest banchet a luat parte și d. I. G. Duca, ministrul cultelor și instrucțiunii publice și d. Camil Blondel, ministrul Franței în București.

Profesorul dr. Theofil Sandoc a fost numit decan pentru filosofia greacă, la Universitatea din Cernăuți.

Polielinica „Regina Elisabeta” a organizat un bal pentru seara de 4 Martie a. e. în sala băilor Eforiei.

Tenorul I. Corăscu va da la Ateneu un concert, în seara de 4 Martie a. e., cu concursul pianistului G. Popescu și al comitentului Iulian.

Concertul tenorului Rica Brăncușu s'a amânat pentru că Luni seara a fost la Ateneu inaugurarea conferințelor „Căminului” francez.

„Lolopisiti” este titlul unei drame istorice pe care d. Mihail Sorbul a dat-o la lumină de curând.

Maestrul A. Castaldi va organiza un mare festival wagnerian la Teatrul Național. Programul acestui festival se va cunoaște în curând.

Aseară a fost marele bal anual al „Sindicatului ziaristilor” în Teatrul Național.

TRAGEREA PREMIILOR acordate abonaților „Universului Literar”

Ați câștigat câte o mașină de cusut :

Procul D. Bălcău, Șerban-Vodă, Beh. Loco, cu bonul No. 715.

Wilhelm Weber, Basarabilor 11 Slatina, cu bonul No. 617.

Ion Rădulescu, str. Botoșani 25 Fălăceni, cu bonul No. 32.

Debona Herscovici, strada Ionuț Sturdza 82, Bacău, cu bonul No. 83.

R. Giordano, Piața-Neamț, cu bonul No. 773.

Ionuț Balcescu, Caracal, cu bonul No. 323.

Căpitan I. Constantinescu, str. 13 Măiu, Craiova, cu bonul No. 20.

Ebena Sălcianu, str. Dragoș-Vodă 30, Botoșani, cu bonul No. 24.

P. Constantinescu, bărbier, strada Șerban-Vodă 127, Pitești, cu bonul No. 31.

Gh. Pisău, str. Plăcșilor 15, Pitești, cu bonul No. 763.

Carmen Sylva

NOTE EMERAZEE

de V. Mestugean

— Urmare —

Aproape de el o panteră ținea o copilă zglobie, făcându-i giumbușuri, ca s'o facă să petreacă; pe urmă o așeză pe o foaie de palmier. Mai departe niște drăcușori se agățaseră de niște vrăbii cotropitoare în vârful unui piersic gigantic, aruncând poame mânuiștelor ce se întindeau de jos. Mai puțin zgomotoase, copile rumene împleteau cumine de iasomie, de violete și de trandafiri, sau își țeseau cu degetele lor mici și stângace, hâmmite înflorite. Pe urmă se dichisiră și se duseră să sărute un prunc drăguț, ce tocmai se deștepta într-o frunză de magnolia. În același timp zburdănicii ce se îmbăiaseră ieșeau la țarm, întinzându-și aripele, să se usuce la soare.

La capătul grădinei strălucea o poartă care se deschidea și se închidea mereu, lăsând să intre oaspeții noi, primiți cu strigăte de veselie. Când intrau, erau posomorâți; dar îndată fața li se lumina de bucurie. Hainele cu care veniseră îmbrăcați de pe pământ dispăreau și îmbrăcați la rândul lor cu flori, dispăreau în umbra pajistelor verzi, până ce le creșteau și lor aripi, aripi cu cari puteau să se înalțe în vârfurile pomilor.

Când văzui după un mirt o fetiță jucându-se cu o minge de zăpadă și alergând după o gazelă, era să-mi vie rău, — căci copila asta era fata mea!... Ar fi trebuit să-i întind brațele, dar mă coprisese o moleșeală așa de ciudată, o așa lipsă de voință, că nu puteam să fac nici o mișcare și lăsa să treacă ființa asta scumpă, pe care o văzusem neconținut dela naștere până la moarte. Și văzui copiii întristându-se, de câte ori venea câte o zână și le tăia aripele, ca să-i întoarcă prin porțiță, pe pământ. Poate că unde le e dor de Paradis, nu vor să vorbească copiilor în primul lor an de viață, de paradisu unde nu știu ce e foamea și frigul, unde nu cunoșteau plânsul și certurile; numai când au uitat desmierdările vieții dinmăinte, numai atunci încep să se obișnuiască cu traiul oamenilor și să le vorbească limba.

Câte ceasuri, câte zile, câte săptămâni am stat așa, la sânul Sfinxului, n'ăși putea să spun. Pacea ce-mi coprisese sufletul desființase timpul."

În *Cuvinte Sufletești* Carmen Sylva devine o adevărată predicatoră a binelui și datorilor creștinești.

Lucrarea coprinde douăzeci și unu de capitole în cari se vorbește despre tărie, săbicie și desfătare sufletească, despre chemarea noastră, despre cuvântul lui Christos, despre inseratul vieții, etc.

În fiecare din aceste capitole Carmen Sylva își ia subiectele fie din Evanghelie fie din Apostoli și le dezvoltă dându-le proporții de predică.

În primul capitol, despre tăria sufletească, citând cuvintele Apostolului Pavel: „datori suntem noi, cești țări, să purtăm slăbiciunile celor nepuțincoși și nu nouă să placem”, Carmen Sylva se întrebă:

— Avem tărie sufletească?

— Putem purta pe cei nepuțincoși?

— Aflăm desfătare în noi înși-ne?

Ce însemnează a fi tare?

„Căci dacă în vreme de un an întreg am împlinit din dragul inimei o datorie ușoară, fără a fi jertfit ceva din al nostru, fără a îndura lipsuri, fără a fi supuși ispitelor, — aceasta nu însemnează a fi tare.

A fi tare, — înseamnă a împlini cu credință și cu stăruință lucrarea începută, chiar și atunci când împlinirea datoriei noastre nu ne învesește, când nimeni nu ne dă mână de ajutor, când nu suntem îmbărbătați ori mângâiați prin laude.

Apoteoza Carmen Sylvei

Tablou de Leconte de Lisy

A fi tare, — însemnează a nu vărbii de jertfă și lipsuri, a nu ne aduce aminte de dănele când voim să ajutăm pe alții și să săvârșim binele.

A fi tare, — însemnează a-și aduna puterile în contra săbirei și oboselei sufletului său, asemenea unui oștean la pază înaintată care stă flămând în fața gerului, a vântului și a vrășmașului, în întunericul nopții și nu-și întoarce fața spre a se feri de vântul sfâșietor din spre miază-noapte, nici atunci când barba și genele i-ăi înghețat.

A fi tare, — însemnează a nu se gândi la mărire, la câștig și la răsplată, a face binele din dragul inimei, înveselindu-se ca un copil nevinovat de frumusețea binelui săvârșit.

Suntem oare țări, iubiiți mei?"

Și astfel fiecare din Capitolele acestei lucrări sunt presărate de adevărate cuvinte sufletești pline de sfaturi blânde și dumnezeiești.

Mai ales în *Viata fratelui meu Oton* și în *Crăciunurile unei Regine* Carmen Sylva își așterne tot dolul sufletului său. Sunt pagini sfâșietoare, stropite cu lacrimi fierbinți, lacrimile eternei dureri.

Carmen Sylva niciodată n'a putut să uite Crăciunul din 1873, când mica priuțesă Maria a luat parte la serbarea pomului de Crăciun dat la Atena din București.

Despre această noapte de Crăciun Carmen Sylva scrie:

„Închipuiți-vă o adevărată, o frumoasă noapte de Crăciun, cu mulți invitați, fetițe și un număr mare de copile ale orfelinatelor și ale copiilor găsiți, cu cari ea lua parte la jocurile froebeliane, și în

mijlocul acestei mulțimi, mica mea zină, care părea că avea aripi în acea seară, ca și când picioarele ei n'ar fi atins pământul. I se oferise o trăsuriță în care o trăgeau prin sală ceilalți copii; un adevărat cehipagiu de zine. Seara aceea lucește asupra întregii mele vieți!"

Și de atunci, Crăciunul se succede pentru îndurerata mamă în mod lugubru.

În legătură cu *Viata fratelui meu*, Carmen Sylva a povestit următoarea înduioșătoare întâmplare:

„De curând, la ospiciul Doamnelor engleze lăgănam în brațe o copilă găsită, o biată martiră totdeauna bolnavă și care îndura crude suferințe.

Voia, neapărat, să mă vadă căci simțise o mare mângâiere citind *Viata fratelui meu* și mi-aduse ca dar avutul ei cel mai prețios: o icoană a Sfintei Elisabeta. Căpșorul ei micuț cu frumoși ochi negrii pe fața-i slăbită și galbenă ca ceara, s'a odihnit pe pieptul meu și aceasta mi-a fost tot atât de plăcut mie ca și fetiței.

„Ce păcat, zise ea pe urmă, că Regina nu e mama mea! Ar fi fost o bună mamă pentru mine!"

Carmen Sylva s'a ocupat și de teatru. Din lucrările ei, *Ullrandu*, o feerie de toată frumusețea, a fost jucată la Iași, în traducerea românească datorită d-lui A. Steurman; *Meșterul Manole* s'a jucat la teatrul Curtii din Viena în 1891; *Marioara*, pusă în muzică, s'a reprezentat la Praga în 1905.

Carmen Sylva mai are *Vântul cu dor*, dramă lirică, *Neaga*, operă în patru acte și alte lucrări valoroase foarte prețuite.

Dar, adevărata glorie a Carmen Sylvei e poezia. Ea, mai presus de toate, e poezie.

După cum am mai spus, talentul poetic al Carmen Sylvei s'a deșteptat din cea mai fragedă a ei tinerețe.

La vârsta de 15 ani și începuse să scrie poezii de toată frumusețea. Primele ei poezii au fost inspirate de zilele de neștiută tristețe prin cari a trecut în urma morții fratelui ei Oton, a părintelui ei și a bunei ei prietene de copilărie, Maria de Bibra.

Dar poeziile cele mai mișcătoare le-a scris după moartea micii principese Maria. Poezia era refugiul ei în mijlocul celor mai aprige dureri. Și dacă poeziile Carmen Sylvei sunt atât de înduioșătoare, e că ele poartă pecetea sincerității. Fiecare cuvânt, fie care vers interpretează un simțământ real și profund.

Apoi, Carmen Sylva a mai fost inspirată de frumusețile firei, în acea pitorească vale a Rinului, pe care o cântă cu atâta sentiment; de imensitatea și albastrul mărilor; de miile de farmece ale naturii cari, dacă rămân ascunse unui ochi profan, răscolesc sufletul poetului.

Poemele *Salo*, *Hammerstein*, *Pe ape*, *Naufragiu*, strânse în volumul *Furtună*, sunt strigătul unui suflet chinat. Sunt pline de tristețe și *Vrăjitoarea* și *Iehova*, scrise pe când prințesa Elisabeta trăia între două bolnavi iubiiți în castelul din Neuwied. În scrierea *Rinul meu* ea slăvește în versuri admirabile bătrânul fluviu cu pădurile și cascadele ei, precum și orașele presărate în valea Rinului.

Sunt admirabile *Cântecele Meseriaș-*

lor în cari Carmen Sylva face elogiul muncei roditoare, *Cântecul Mării*, și poeziile ei închinată patriei.

Dar Capo d'opera Carmen Sylvei în materie de poezie, e volumul *Monrepos*, în care vibrează întreg sufletul genialei poete. Poeziile strânse în acest volum sunt armonioase, și pline de frământările sufletului ei așa de greu încercat.

Ce simțiri adânci, ce cugetări profunde, ce emoții sguuitoare toate armonizate cu o desăvârșită măiestrie pe coardele lirei sale însuflețită de degetele-i dalbe!

Parte din poeziile Carmen-Sylvei au fost traduse în românește și traduceri ale acestora, datorite unor scriitori ca Coșbuc, St. I. Iosif, M. Sadoveanu, etc., dau o idee clară de talentul Carmen-Sylvei celora cari nu pot citi pe poeta în original.

Poemul *Iehova*, inspirat din Ahasverus de Edgard Quinet, se referă la evreul legendar care, după ce a văzut restignindu-se Isus Christos, caută pe D-zeu pe țărnicurile Nilului, în pagodele din Indi, prin toate credințele, toate primejdiiile și nu-l găsește de cât în fericirea unei perechi îndrăgostite.

În partea finală a volumului *Valuri Alinate* găsim poemul *Iehova* tradus în întregime de eminentul nostru poet d. George Coșbuc.

Iată câte-va pasagi din această excelentă traducere:

Poporul florii îi asternu pe cale
Si haine-i asternu — iar eu am ris.
L-au dus pe la județ, l-au dus la cruce.
Iar capul lui însingerat ardea
Si fruntea sa nrosită, vai de singe,
Dar eu am ris de el bătându-mi joc.
Voi l-ați bătut cu biciul crunt, și ziceți:
„E Dumnezeu!” și l-ați ucis și ziceți:
„E Dumnezeu!” Dar arătați-mi mie
Pe-a-tot-creiatorul Dumnezeu,
Si lui vrea să mă nchin! Mă arătați
Pe cel ce poartă soarele 'n văzduhuri
Si-a cărui glas răsună ca furtuna,
Pe cel ce secără copaci ca iarba:
Eu vreau să-l văd și să-l cunosc, cum e...

Rîndurile de mai la vale se referă la momentul când, în fine, Ahasverus se întâlnește cu perechea îndrăgostită:

Si întreg acest concert primăvăratesc
Părea un cântec cald și mbrător.
O șoaptă s'auzea și pasul tăcut
Si-un rîset drag ca sunetul de clopot
Se tot apropia: voinic, un tinăr
Tinea cu brațul strînsă peste mijloc
Pe-o fată ca un inger și i-a pîs
În deget un inel: „Mireasa mea!”
I-a zis, iar ea: „Iubitul meu de veți!”
Si-apoi, îmbrățișînd-o iar flăcăul,
Intrară 'ncet p'umbrăse căi de codru.

În sus sări Ahasver, luminat,
Si chipul îi lucea ca faptul zilei.
Apoi căzu 'n genunchi s'avînd spre ceruri
Întinse brațele, vorbi cu glas de tunet:
„Iehova ești! Tu Domn și Dumnezeu!”
„Eu te-am căutat prin lume pretutindeni,
„În jerite te-am căutat și 'n sihăstrie,
„În crime și 'n dispreț eu te-am căutat.
„Cum fugi după al mamei glas copilul
„Si puțin cum se fîn după cerboacă!
„Întregul chin al lumii l'am răbdat,
„Băul paharul plin al suferinții,
„Eu binele-l iubii, făcut-am bine,
„Urmîndu-l chiar și 'n noaptea rătăcirii

„Cătat-am pe Iehova prin pustii.
„În mări adînci, în crivăț și 'n furtună,
„Si 'n inimă la mine l-am cătat,
„Dar cupa-mi de băut durere-a fost
„Si necredința fost mîncarea mea.
„Iar viața, ce-am trăit, un întunec.
„Dar iată ochii mei te văd acum:
„Voința firii, ea e Dumnezeu,
„Iehova-i Dumnezeu, e mersul firii
„Ah, cine-s eu, Iehova, ca să-ți cer
„De-acuma binefaceri? Lui Iehova
„Eu plec genunchii, că Iehova-i bun!
„Acum doresc să-mi pot închide ochii
„Si capul să mi-l culc într'un mormînt,
„Căci te-am văzut, Iehova, ochi în ochi,
„Eu vreau de-acum să gust ce dulce-i
[mortea!
„Voi trece-acum să gust ca frunza 'n
[vîntul toamnei;
„Si-apururi prea-mărit să fii, Iehova!”

A zis și-apoi căzu pe florii ca vreascul
De vînturi scuturat, și-apoi muri.

Următoarea poezioară, tradusă de mult regretatul I. St. Iosif e dedicată miciei principese Maria.

Această poezie e scrisă cu atîta simțire în cât oglindește tot sufletul mamei plin de doliul pierderii adoratei copile.

Iată cât de simplă, dar cât de mișcătoare e această poezie.

Adesea mă uit la ușă...

Adesea mă uit la ușă și mi zic:
Acum se deschide îndată,
Micuța mea scumpă, zgloble sărînd,
În prag fără veste s'arată.

Si chiar de-ar fi nuntă vezenia-ta
Ce vrea să mă ngâne și mințe,
Nu tremură mama, odorul meu drag
Cînd tu fi răsul înaintea.

Ci bratele atînci le-ai întinde cu dor,
Stînd mută cu ochii plîni de rugă
Ca visul meu drag, abia împînzit,
De-o șoaptă gonit, să nu fugă.

Si dat de mi-ar fi un semn drag să-mi
[faci.

Apoi să te stingi de departe,
Ah! cât te-ai sorbi într-o clipă măcar
Să-mi fie de-ajuns pîn'la moarte!

Iată și alte două poezii frumoase dedicate tot amintirii neșterse a defunctei principese:

DE-ATATEA ORI...

De-atatea ori spre odăița
Copilei eu măntorc privind —
Tresăr și vreau să plec s'o prind
Că 'n fugă intră iar fetița
Pe larga ușă chiotînd.

De-ai fi și 'nșelător vederii
Un chip de mort, și mut ai sta:
În ori ce chip te-ai arăta
Să nu te temi tu că mă sperii,
Copila cu ivirea ta.

N'as întreba ce dor te poartă
Si n'as șopti nici un cuvînt,
Spre-a nu te risipi tu 'n vînt,
Dar as uita că nu ești moartă
Si moart'as crede că eu sunt,

Mi-al face-un semn cu din arbu
Si iar ar trebui să plec —
Eu te-as privi cu ochii reci,

Dar vai m'as sătura pe-o clipă
De tine cea pierdută 'n veți.

E!

Tu din soare scoborîta,
N'ai avut pe semne soare
Cât voiai pe lumea asta,
Ca 'n lumină să petreci:
Pasere cu sborul grabnic,
Ce se duce călătoare
Ca să nu mai vie 'n veți!

Ah, dar flori erau destule,
Si cîntări pe-această lume
Ca să-ți fie drag pămîntul
unde ingeri te-au adus.
Dar te-ai dus ca și mirosul,
unei flori tu dulce nume
Ca să fii de-apururi dus!

Spre a incheia, reproducem și următoarele poezii tot din volumul *Valuri Alinate*, traduse de d. Coșbuc:

Prîna din aceste bucăți, *Rămas bun*, e scris în momentul când prințesa Elisabeta părăsi Germania spre a veni în noua sa patrie; e un adio adresat riului ei favorit, Rinul.

RĂMAS BUN

În surele-i valuri de ceață
Stă Rinul și-adoarme 'nvălit —
Eu plec azi prin lume departe,
Eu plec, că mi-e visu 'mplinit

Nimic nu se simte prin zare,
Nici lumre, nici sunet, nici pas,
Si-o bură ca roua se lasă
Prin noaptea cea fără de glas.

Si 'n liniștea asta de templu
Puternic vai, iat' a bătut
Si ceasul plecării, ca moartea
De jalnic, ca moartea de mut.

Rar zuzue Rinu 'n răstimpuri,
Cad picuri din ceață mereu,
Sint multe lacrimi pe care
Vai nu le pot plînge azi eu!

De-ar măcar reci ca și riul,
Ca negura de-unde-ai pornit,
Dar ele-mi ard sufletul, Doamne,
Fierbinți ca și fierul topit.

Curgî, Rinule, 'n pace de-apururi
Si-adio! Pe noul meu drum
Eu intru, sarmăna, 'n vînta
Cea plină de trude de-acum!

VIS

Si eu as vrea să fii regin'odată
Si eu! De-ar fi coroana mea de flori,
A ei podoabă roua cea din zori
Si-a mea manta din curcubeu lucrată.

Si carul meu de-ar fi un nor frumos,
Să am ca maresal al verii soare,
Si noua muze damele de-onoare
Si-asa din cer să văd eu lumea jos.

Păduri și arte-apoi și tu Poveste,
Să fii al meu regat, și tot ce este
În lumea asta gînd frumos și sfînt
Si leagă om de om pe-acest pămînt.

Dar dac'acestea nu le pot avea
Si dacă și coroana este grea,
Mai bine-as fi isvorul cel din vale
Să plîng vorbind cu florile din cale.
(Va urma).